

Opiskeluhooltosuunnitelma 2023–2025

---

litin kunta
Kasvatus ja koulutus

Sisällysluettelo

Johdanto.....3

Opiskeluhoolto.....5

Opetuksen järjestäjän ja koulujen hyvinvointityö litin kunnassa.....5

Opiskeluhooldopalvelut.....6

Opetuksen järjestäjän opiskeluhooldosuunnitelma.....8

Perusopetukseen valmistava opetus.....9

Koulukohtaisesti kuvattavat asiat.....9

Arvio opiskeluhooldopalveluiden kokonaistarpeesta litin kunnassa.....10

Yhteisöllinen opiskeluhooldo.....12

Oppilaiden ja koulu yhteisöjen terveyden, hyvinvoinnin ja turvallisuuden seuraamisen käytännöt.....12

Koulukohtaisten opiskeluhooldoryhmien johtaminen, kokoonpano ja toimintatavat.....13

Poissaolojen ennaltaehkäisy, suunnitelmallinen seuranta ja poissaoloihin puuttuminen.....14

Tupakkatuotteiden ja muiden päihteiden käytön ehkäiseminen ja käyttöön puuttuminen.....15

Yhteistyö ja käytänteet koulu ympäristön terveellisuuden ja turvallisuuden sekä koulu yhteisön hyvinvoinnin tarkastuksissa.....16

Yksilökohtainen opiskeluhooldo ja toimenpiteet tarvittavien tukitoimien järjestämiseksi...17

Oikeus opiskeluhooldon palveluihin.....17

Koulun työntekijän arvio opiskeluhooldopalveluiden tarpeesta.....18

Moniammatillinen asiantuntijaryhmä.....18

Opiskeluhooldokertomusten laatiminen, säilytys ja vastuuhenkilön nimeäminen opetuksen järjestäjän opiskeluhooldorekisterille.....18

Tarvittavan opiskeluhooldon järjestäminen kurinpitotoimen tai oppilaan opetukseen osallistumisen epäämisen yhteydessä.....20

Opettajan laajaan terveystarkastukseen luokilla 1, 5 ja 8 antaman oppilaan selviytymistä ja hyvinvointia kuvaavan arvio toimintakäytänteet koulussa.....20

Oppilaan koulupäivän aikaisen erityisruokavalion tai lääkityksen ilmoittamisen käytänteet.....21

Yhteistyö oppilaiden/perheiden, koulussa työskentelevien ja muiden hyvinvointia tukevien toimijoiden kanssa.....22

Oppilaan ja huoltajan osallisuus yhteisöllisen ja yksilökohtaisen opiskeluhooldon suunnittelussa, toteuttamisessa ja arvioinnissa.....22

Yhteisöllisen ja yksilökohtaisen opiskeluhooldon periaatteista ja menettelytavoista tiedottaminen oppilaille, huoltajille ja yhteistyötahoille.....22

Yhteistyö muiden oppilaiden hyvinvointia tukevien tahojen kanssa.....23

Opiskeluhooldon yhteistyö esiopetuksen ja toisen asteen kanssa erityisesti nivelvaiheissa.....24

Opiskeluhooldon moniammatillinen yhteistyö tehostetun ja erityisen tuen ja sairaalaopetuksen yhteydessä.....24

Suunnitelmat oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusamiselta ja häirinnältä.....

Väkivallan, kiusaamisen ja häirinnän ennaltaehkäisy.....	27
Toiminta kiusaamis-, häirintä- ja väkivaltilanteessa.....	27

Liitteet:

- Liite 1: Koulukiusaamisen ennaltaehkäisemisen suunnitelmat
- Liite 2: Koulujen kriisisuunnitelmat
- Liite 3: Pelastussuunnitelmat
- Liite 4: Valmiussuunnitelmat
- Liite 5: Opiskeluhoitokertomuslomake
- Liite 6: Esiopetuksen Opiskeluhoitosuunnitelma
- Liite 7: Lukion Opiskeluhoitosuunnitelma

Johdanto

Opiskeluhollosta säädetään erillisellä lailla; laki oppilas- ja opiskelijahuollosta (1287/2013). Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki on muutettu joidenkin säännösten osalta vuoden 2023 alusta liittyen opiskeluhoitopalveluiden siirtymiseen kunnista hyvinvointialueille (377/2022). Aiemmat Iitin kunnan 2022–2025 kootut yksikkökohtaiset suunnitelmat laadittiin vuosittain, nyt ne korvautuvat lain ja Opetushallituksen määräyksen mukaisesti opetuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelmalla, joka sisältää sekä yleisesti määrättyjä että paikallisesti päätettyjä asioita. Suunnitelman kokoamista on ohjannut Iitin kunnan esi- ja perusopetuksen opiskeluhoiton ohjausryhmä ja sen valmistelussa on tehty yhteistyötä lukiokoulutuksen, hyvinvointialueen opiskeluhoitohenkilöstön, koulujen henkilöstön, oppilaiden ja heidän huoltajiensa sekä muiden yhteistyötahojen kanssa.

Opiskeluhoitosuunnitelma pohjautuu opetushallituksen opetussuunnitelman perusteisiin, kansalliseen lapsistrategiaan sekä paikallisesti Iitin kunnan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan. Opiskeluhoitosuunnitelmaa on koottu huomioiden myös Päijät-Hämeen Hyvinvointialueen opiskeluhoiton hyvinvointialuevalmistelun yhteydessä sovitut opiskeluhoiton alueellisen toteuttamisen periaatteet sekä Hyte-työn kärjet.

Iitin kunnan hyvinvointisuunnitelman perusopetusta koskevia painopisteitä ovat koulupoissaoloihin puuttuminen, kouluviihtyvyyden lisääminen, oppilaiden kuulluksi tuleminen ja koulu yhteisön myönteinen vuorovaikutuskulttuuri, yhteistyö huoltajien ja oppilaiden kanssa, osallisuutta edistävä toimintakulttuuri, päihteiden käyttöön puuttuminen, ennaltaehkäisevä työote sekä kiusaamisen sekä väkivallan ja häirinnän vastainen työ. Näitä painopisteitä käsitellään opiskeluhoitosuunnitelmassa, joka liitetään osaksi Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaa. Opetuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelma vastaa myös paikallisen opetussuunnitelman perusteiden opiskeluhoitoa koskevaa lukua.

Iitissä edelliset alueellinen ja yksikkökohtaiset opiskeluhoitosuunnitelmat laadittiin vuosille 2022–2025. Iitin perusopetuksen uudessa opiskeluhoitosuunnitelmassa hyödynnetään viimeisimpiä yksikkökohtaisia suunnitelmia, koulujen henkilöstön ja yhteistyöverkostojen kanssa tehtyä yhteistyötä mm. hyvinvointityöseminaarissa sekä kaupunkitasoisessa että seudullisessa rehtoriseminaarissa. Vanhempia on osallistettu suunnitelman tekemiseen kouluilta koottavan tiedon yhteydessä.

litin kunnan perusopetuksen opiskeluhooltosuunnitelmassa kursivoidut kappaleet ovat suoria lainauksia OPH:n opetussuunnitelman perusteiden opiskeluhooltoä käsittelevästä luvusta ja niitä on täydennetty litin perusopetuksen opiskeluhooltosuunnitelman paikallisilla linjauksilla.

Opiskeluhoolto

*Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden opiskeluhoitoa koskevassa luvussa määrätään perusopetuslain mukaisesti opiskeluhoillon keskeisistä periaatteista ja opetustoimeen kuuluvan opiskeluhoillon tavoitteista sekä oppilas- ja opiskeluhoitolaissa määrätyn opetuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelman laatimisesta ¹. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa käytetään perusopetuslain mukaisesta käsitteestä oppilashuolto ilmaisua opiskeluhoito, oppilas- ja opiskelijahuoltolain käsitteistön sijasta opiskelijasta ilmaisua **oppilas** ja oppilaitoksesta nimitystä **koulu**. Koulutuksen järjestäjään viitataan käsitteellä **opetuksen järjestäjä**².*

Opiskeluhoollolla tarkoitetaan oppilaan hyvän oppimisen, hyvän psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa kouluyhteisössä³.

Opiskeluhoitoa toteutetaan opetustoimen ja hyvinvointialueen suunnitelmallisena yhteistyönä oppilaiden ja heidän huoltajiensa sekä tarvittaessa muiden yhteistyötahojen kanssa⁴. (Kuva 1. Yhteisölähtöiset palvelut.) Opiskeluhoito on ensisijaisesti ennaltaehkäisevää yhteisöllistä työtä. Yhteisöllinen opiskeluhoito on kaikkien kouluyhteisössä työskentelevien ammattilaisten yhteinen tehtävä. Lisäksi oppilailla on oikeus opiskeluhoitopalveluihin, joita ovat kouluterveydenhuolto sekä kuraattori- ja psykologipalvelut⁵. Opiskeluhoitopalvelut järjestetään lähipalveluna, jolle opetuksen järjestäjän tulee tarjota asianmukaiset tilat⁶. Oppilaalla on oikeus saada maksutta opiskeluhoito, jota opetukseen osallistuminen edellyttää ⁷. Opiskeluhoitotyössä otetaan huomioon lapsen edun ensisijaisuus⁸.

Perusopetukseen valmistavan opetuksen opiskeluhoillon järjestämistä ja toteuttamista koskevat samat periaatteet ja oppilaita samat oikeudet kuin perusopetuksen oppilaille annettavassa opiskeluhoilossa. ⁹ Perusopetukseen valmistavassa opetuksessa oppilaalla on oikeus opetukseen osallistumisen edellyttämään maksuttomaan opiskeluhoitoon.¹⁰

Opetuksen järjestäjän ja koulujen hyvinvointityö Iitin kunnassa

Iitin koulujen hyvinvointityön perustana toimivat opiskeluhoitosuunnitelma ja yhteisöllinen opiskeluhoitotyö.

Kouluissa toimivat opiskeluhoitoryhmät vastaavat kouluilla tehtävästä hyvinvointityöstä ja sen suunnittelusta, toteutuksesta ja arvioinnista. Koulujen rehtorit vastaavat opiskeluhoitoryhmien toiminnasta.

¹ Perusopetuslaki 14 § (477/2003) ja oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 § (377/2022)

² Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1 § (377/2022)

³ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (1287/2013) 3§

⁴ Oppilas ja opiskeluhoitolaiki 3§

⁵ Oppilas- ja opiskeluhoitolaiki 3 § ja 4 §

⁶ Terveystenhoitolaiki 15 a § ja oppilas- ja opiskeluhoitolaiki 9 § (377/2022)

⁷ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaiki 9§

⁸ YK:n Yleissopimus lapsen oikeuksista 1989

⁹ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaiki 1§ (377/2022)

¹⁰ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaiki 9§

Opiskeluhooltotyön tavoitteena on edistää kouluyhteisön hyvinvointia ja turvallisuutta. Työssä huomioidaan oppilaiden osallisuus, yhteistyö huoltajien kanssa, tietoon perustuva opiskeluhooltotyön suunnittelu ja toteutus sekä toimiva tiedottaminen.

Opiskeluhooltotyötä arvioidaan säännöllisesti lukuvuosittain.

Opiskeluhooltopalvelut

Koulujen opiskeluhooltopalveluihin kuuluvat kouluterveydenhuolto sekä kuraattori- ja psykologipalvelut. Iitin kunnan opiskeluhooltopalveluista vastaa Päijät-Hämeen hyvinvointialueen opiskeluhooltopalvelujen yksikkö, jonka kanssa opetuksen järjestäjä tekee yhteistyötä.

Psykologi- ja kuraattoripalveluilla tarkoitetaan opiskeluhoollon psykologin ja kuraattorin antamaa opiskelun ja koulunkäynnin tukea ja ohjausta, joilla edistetään koulu- ja opiskeluyhteisön hyvinvointia sekä yhteistyötä oppilaiden perheiden ja muiden läheisten kanssa ja tuetaan oppilaiden oppimista ja hyvinvointia sekä sosiaalisia ja psyykkisiä valmiuksia.

Kouluterveydenhuollolla tarkoitetaan terveydenhuoltolain (1326/2010)16§:n mukaista kouluterveydenhuoltoa ja opiskeluterveydenhuollolla mainitun lain 17 §:n mukaista opiskeluterveydenhuoltoa. Koulu- ja opiskeluterveydenhuoltoa toteuttavat terveydenhoitaja ja lääkäri. Terveysneuvolan (15 § (1326/2010) mukaan lastenneuvolan tehtävänä on edistää alle kouluikäisten lasten ja heidän perheidensä terveyttä ja hyvinvointia.

Psykologit

Psykologi osallistuu opiskeluhooltotyöhön oman alansa asiantuntijana sekä yksittäisen oppilaan että koko yhteisön hyvinvointiin liittyvissä asioissa. Psykologi voi olla mukana suunnittelemassa koko yhteisön tai yksittäisen ryhmän hyvinvointia tukevia toimenpiteitä.

Psykologin työn tavoitteena on tukea oppilaiden oppimista ja hyvinvointia psykologisten arviointi-, konsultaatio- ja neuvontapalvelujen avulla. Psykologin työ sisältää oppilaan oppimisvaikeuksien, erilaisten koulunkäyntivaikeuksien ja psyykkisen tilanteen arviointia sekä tukitoimien suunnittelua ja toteuttamista yhteistyössä oppilaan lähiverkoston ja tarvittavan yhteistyöverkoston kanssa. Psykologit ohjaavat tarvittaessa perheitä koulun ulkopuolisten tukitoimien piiriin.

Kuraattorit

Kuraattori osallistuu sosiaalihuollon asiantuntijana opiskeluhooltotyöhön sekä yksittäisen oppilaan että koko yhteisön hyvinvointiin liittyvissä asioissa. Kuraattoripalvelujen päämääränä yhteisössä on syrjäytymisen ehkäiseminen sekä yhdenvertaisuuden ja osallisuuden edistäminen. Kaikessa toiminnassa huomioidaan oppilaan edun toteutuminen.

Kuraattoripalvelu ehkäisevänä sosiaalipalveluna tarjoaa opiskelun ja koulunkäynnin tukea ja ohjausta, jolla edistetään hyvinvointia ja sosiaalista turvallisuutta sekä yhteistyötä oppilaiden perheiden ja muiden läheisten kanssa. Työn tavoitteena on oppilaan voimavarojen ja toimintakyvyn edistäminen sekä pyrkimys muovata ympäröiviä olosuhteita yhteistyössä lähiyhteisön kanssa. Kuraattorin osaamiseen sisältyy

opetustoimen ja sosiaalihuollon lainsäädännön tuntemuksen lisäksi yksilöä ja perhettä tukevan palvelujärjestelmän tuntemus, sosiaaliin ongelmiin liittyvä muutostyö sekä lasten ja nuorten verkoston ja läheisten kanssa tehtävä tavoitteellinen yhteistyö. Kuraattorityötä toteutetaan yksilö-, perhe-, ryhmä-, verkosto-, kriisi- sekä yhteistyön menetelmin.

Neuvola- koulu- ja opiskeluterveydenhuolto

Neuvola-, koulu- ja opiskeluterveydenhuollon tehtävänä on edistää ja ylläpitää lasten, oppilaiden ja opiskelijoiden terveyttä ja hyvinvointia yhteistyössä koulujen ja oppilaitosten henkilöstön ja vanhempien kanssa.

Neuvolapalveluiden tehtävänä on huolehtia esikouluikäisten yksilöllisistä terveydenhuoltopalveluista sekä osallistua varhaiskasvatuksen esikouluikäisten yhteisölliseen oppilashuoltoon. Yksilöllistä neuvolapalvelua ovat määräaikaiset terveystarkastukset sekä monialaiset asiantuntijaryhmät.

Kouluterveydenhuollossa työskentelevät kouluterveydenhoitajat ja koululääkärit. Määräaikaiset koko ikäluokkaa koskevat terveystarkastukset muodostavat kouluterveydenhuollon toiminnan rungon. Peruskoulun aikana oppilailla on yhdeksän terveystarkastusta. Koulun alkaessa ensimmäisellä luokalla, murrosikää lähestyttäessä viidennellä luokalla ja peruskoulun loppuvaiheessa kahdeksannella luokalla oppilaille tehdään laaja terveystarkastus, johon kuuluu terveydenhoitajan ja lääkärin tarkastus sekä vanhempien tapaaminen. Terveystarkastuksissa pyritään havaitsemaan tukea tarvitsevat lapset ja nuoret. Perheiden kanssa tehdään yhteistyötä tarvittavan tuen järjestämiseksi.

Opetuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelma

Opetuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelma Opetushallituksen määräyksen mukaisesti ja opiskeluhoillon kokonaisuuden toteuttamiseksi tulee opetuksen järjestäjän laatia opetuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelma kutakin koulutusmuotoa varten ¹¹. Järjestäjäkohtaisen opiskeluhoillon yleisestä suunnittelusta, kehittämisestä, ohjauksesta ja arvioinnista vastaa monialainen opiskeluhoillon ohjausryhmä¹². Opiskeluhoitosuunnitelma laaditaan yhteistyössä koulujen ja opiskeluhoitopalvelujen henkilöstön, oppilaiden ja heidän huoltajiensa kanssa ¹³. Hyvinvointialueella on terveydenhuoltolain mukainen yhteistyövelvoite opetuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelman valmistelussa¹⁴.

Opetuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelma korvaa opiskeluhoillon osalta paikallisen opetussuunnitelman sekä yksikkökohtaiset opiskeluhoitosuunnitelmat. Se sisältää opetuksen järjestäjäkohtaisesti määritellyt opiskeluhoitotyön tavoitteet ja keskeiset periaatteet sekä toimenpiteet opiskeluhoillon toteuttamiseksi ja seuraamiseksi (omavalvonta) sekä koulukohtaisesti tarkennettuja tietoja. Opetuksen järjestäjän tulee kuvata opiskeluhoitosuunnitelmassa, miten suunnitelman toteutumista kouluissa seurataan ja sitä tarkistetaan tarvittaessa¹⁵. Opetuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelma toimii osaltaan pohjana myös myöhemmin valmistuvalle hyvinvointialueen alueelliselle opiskeluhoitosuunnitelmalle.

Opetuksen järjestäjän tulee valmistella kutakin koulutusmuotoa (esi- ja perusopetus sekä lukiokoulutus) koskevan määräyksen mukainen opiskeluhoitosuunnitelma. Opetuksen järjestäjä päättää paikallisesti, miten tarvittavat tiedot asiakokonaisuuksista kootaan ja miten koulujen toimintaa niiden avulla ohjataan. Opiskeluhoitopalvelujen osalta tämä tehdään yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa. Suunnitelma liitetään kunnan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan ¹⁶.

¹¹Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 § (377/2022)

¹² Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 14 §

¹³ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 § (377/2022)

¹⁴ Terveydenhuoltolaki 15 a § (378/2022)

¹⁵ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 § (377/2022)

¹⁶ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 § (377/2022)

Perusopetukseen valmistava opetus

Perusopetukseen valmistavan opetuksen opiskeluhoollon järjestämistä ja toteuttamista koskevat samat periaatteet ja oppilaita samat oikeudet kuin perusopetuksen oppilaille annettavassa opiskeluhoollossa. Perusopetukseen valmistavassa opetuksessa oppilaalla on oikeus opetukseen osallistumisen edellyttämään maksuttomaan opiskeluhooltoon. Opiskeluhoolltoa toteutetaan opetustoimen ja hyvinvointialueen suunnitelmallisena yhteistyönä oppilaiden ja heidän huoltajiensa sekä tarvittaessa muiden yhteistyötahojen¹⁷, kuten perheen kotoutumissuunnitelmasta vastaavan tahon kanssa. Osallisuuden varmistamiseksi huolehditaan tarvittavista tulkitsemispalveluista.

litin kunnassa perusopetukseen valmistavaa opetusta järjestetään tarvittaessa peruskoulujen yhteydessä. litin kunnan perusopetuksen opiskeluhoolltosuunnitelma kattaa sekä perusopetuksen että perusopetukseen valmistavan opetuksen oppilaiden opiskeluhoolltotyön.

Koulukohtaisesti kuvattavat asiat

Opetuksen järjestäjä vastaa siitä, että opiskeluhoollon toteuttamista, arviointia ja kehittämistä varten suunnitelmassa on koulukohtaisesti kuvattuina asiakokonaisuudet 1-5¹⁸:

- 1. Arvio opiskeluhoollon kokonaistarpeesta ja käytettävissä olevista opiskeluhoolltopalveluista*
- 2. Kouluyhteisön toimenpiteet yhteisöllisen opiskeluhoollon edistämiseksi*
- 3. Toimenpiteet tarvittavien tukitoimien järjestämiseksi (yksilökohtainen opiskeluhoollto)*
- 4. Yhteistyön järjestäminen oppilaiden ja heidän perheidensä sekä koulussa työskentelevien ja muiden oppilaiden hyvinvointia tukevien tahojen kanssa*
- 5. Suunnitelmat oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä sekä kriisisuunnitelma*

litin kunnan kouluissa koulukohtaisesti kuvattavat asiat kuvataan vuosikelloon/suunnitelmaan, joka toimii osana koulun lukuvuosisuunnitelmaa. Koulujen kriisisuunnitelmat voivat olla osana koulun turvallisuuskansiota.

¹⁷ Oppilas- ja opiskelijahuollolaki 3 §

¹⁸ Oppilas- ja opiskelijahuollolaki 13 § (377/2022)

Arvio opiskeluhoitopalveluiden kokonaistarpeesta litin kunnassa

Opiskeluhoollon kokonaistarvetta arvioidaan keräämällä kouluittain tiedot opiskeluhoollon kokonaistarpeesta ja hyvinvointialueen ilmoittama arvio käytettävissä olevista opiskeluhoitopalveluista (kouluterveydenhuolto sekä kuraattori- ja psykologipalvelut). Tiedot ilmoitetaan opiskeluhoitopalvelujen ammattilaisten henkilötyövuosina. Arvioilla varmistetaan opiskeluhoitopalvelujen riittävyys huomioiden oppilaiden ja koulu yhteisön tarpeet, terveystarkastusten ja henkilöstömitoitusten toteutuminen sekä palvelujen järjestäminen määräajassa.¹⁹

Opiskeluhoollon palveluissa yhtä kuraattoria kohden voi olla enintään 670 oppilasta ja yhtä psykologia kohden 780 oppilasta²⁰. Kuraattoreiden sitovat mitoitukset tulivat voimaan 1.1.2022 ja psykologien mitoitukset 1.8.2023. Uusimman THL:n keväällä 2023 julkaiseman Lastenneuvolan ja kouluterveydenhuollon henkilöstömitoitussuosituksen mukainen suositus on yksi kokopäiväinen terveydenhoitaja 460 oppilasta kohden.

Arvio opiskeluhoollon kokonaistarpeesta kootaan kouluilta. Siihen sisältyvät yksilökohtaisessa ja yhteisöllisessä opiskeluhoitotyössä sekä opiskeluhoollon yhteistyössä tarvittavat resurssit. Arvio ilmoitetaan henkilötyövuosina. Kokonaistarpeen arviossa huomioidaan esimerkiksi kouluyksiköiden määrä ja koulujen oppilasmäärä sekä toimintaympäristön erityispiirteet. Arviossa huomioidaan lisäksi esimerkiksi eri ikäisten, tehostettua ja erityistä tukea tarvitsevien ja maahanmuuttolaustaisten oppilaiden lukumäärät ja osuudet. Arviossa hyödynnetään monipuolisesti paikallista lasten ja nuorten terveyttä, hyvinvointia ja elinoloja koskevaa seurantatietoa, jota on koottu myös oppilailta ja huoltajilta, opetushenkilöstöltä ja opiskeluhoitopalvelujen ammattilaisilta.

litin kunnassa kokonaistarpeen arvion pohjana käytetään terveyttä, hyvinvointia ja elinoloja koskevaa seurantatietoa, jossa huomioidaan myös oppilaiden, huoltajien, opiskeluhoitopalveluiden ja opetushenkilöstön osuudet. Arviossa huomioidaan myös alueen erityispiirteet sekä opetusryhmien ja toimipisteiden määrät. Arviossa hyödynnetään opetuksen järjestämiseen liittyviä tilastoja. Arvio suhteutetaan opiskeluhoitopalveluiden psykologeja ja kuraattoreita koskeviin sitoviin mitoituksiin ja terveydenhoitajien osalta mitoitussuosituksiin.

- kouluterveyskyselyt kevät 2023 ja kevät 2025
  - kokonaistarpeen tietopohjana kouluhyvinvoinnin suunnittelussa
  - 4.–5. -luokkalaiset ja 8.–9. -luokkalaiset
- opiskeluhoollon itsearviointi (kysely huhti-toukokuu 2023)
- Kouluyksiköiden määrä
- Oppilasmäärät
- Tehostetun ja erityisen tuen oppilaiden määrä

¹⁹ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 15 § ja 17 § ja terveydenhuoltolaki 16 § (1326/2010)

²⁰ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/ 2013 9a§

Arviossa käytettävissä olevista opiskeluhuoltopalveluista ilmoitetaan kaikkien opiskeluhuoltopalvelujen ammattilaisten (kouluterveydenhuolto sekä kuraattori- ja psykologipalvelut) henkilötyövuodet. Tieto kerätään hyvinvointialueelta.

Keväällä 2023 Päijät-Hämeen hyvinvointialueen Opiskeluhuoltopalvelut yksikkö ilmoitti Iitin kunnan perusopetuksen käytettävissä olevan 1,6 kouluterveydenhoitajan, 1,4 kuraattorin, 1,05 psykologin (psykologiresurssia täydennetään ostopalveluilla) ja 0,3 koululääkärin henkilötyövuotta.

Yhteisöllinen opiskeluhoolto

Yhteisöllinen opiskeluhoolto on tärkeä osa perusopetuksen toimintakulttuuria ja sen kehittäminen edellyttää johtamista. Oppilaiden terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen kuuluu oppilas- ja opiskelijahuoltolain 6 §:n (opetussuunnitelman mukainen ja opetuksen järjestäjän opiskeluhoolto) mukaisesti yhteisöllisen työn kokonaisuuteen. Tällä tarkoitetaan toimintaa, jonka avulla seurataan ja kehitetään yhteisöllistä ja yksilöllistä hyvinvointia sekä terveellisen, turvallisen ja esteettömän oppimisympäristön syntymistä, edistetään mielenterveyttä ja oppimista sekä ehkäistään syrjäytymistä²¹. Koulun henkilökunnalla on ensisijainen vastuu koulu yhteisön hyvinvoinnista²².

litin kunnassa yhteisöllisten toimintatapojen kehittämisessä, toteuttamisessa sekä arvioinnissa tehdään yhteistyötä oppilaiden, huoltajien sekä muiden lasten ja nuorten hyvinvointia edistävien viranomaisten ja toimijoiden kanssa. Oppilaiden ja huoltajien osallisuus ja kuulluksi tuleminen on yhteisöllisessä opiskeluhoollissa tärkeää ja hyvinvointia vahvistavaa. Oppilaiden osallisuuden edistäminen on opetuksen järjestäjän ja koulun tehtävä. Opiskeluhoolto luo koulu yhteisössä edellytyksiä yhteenkuuluvuudelle, huolenpidolle ja avoimelle vuorovaikutukselle. Osallisuutta lisäävät toimintatavat edesauttavat myös ongelmien ennaltaehkäisyä, niiden varhaista tunnistamista ja tarvittavan tuen järjestämistä.

Oppilaiden ja koulu yhteisöjen terveyden, hyvinvoinnin ja turvallisuuden seuraamisen käytännöt

litin koulujen opiskeluhooltoryhmissä käsitellään koulu terveystarkastuksen tulokset, kriisisuunnitelmat ja koko koulu yhteisön hyvinvoinnin edistämiseen tähtäävät toimintamallit sekä oppilaiden hyvinvointia ja terveyttä kuvaavien mittarien tulokset.

Koulu terveystarkastus järjestetään joka toinen vuosi perusopetuksen 5. ja 6. sekä 8. ja 9. luokille. Tulokset käsitellään koulujen opiskeluhooltoryhmässä ja keskeiset tulokset esitellään oppilaille, opettajille ja huoltajille sekä luottamushenkilöille. Tulosten perusteella kehitetään koulujen opiskeluhoollia.

Kiusaamistapausten käsittelymalli

litin kouluissa kiusaamiseen puututaan jokaisessa koulussa laaditun suunnitelman oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä mukaisesti. Suunnitelmaa säilytetään osana turvallisuusstrategia-asiakirjoja.

- liite 1: Koulukiusaamisen ennaltaehkäisemisen suunnitelmat

Kriisisuunnitelmassa kuvataan koulun kriisiorganisaatio ja toimintamallit kriisitilanteissa: Kiusaaminen ja väkivaltainen käyttäytyminen, masentuneen henkilön auttaminen, päihteiden käyttö koulussa, psykoottinen käyttäytyminen, tapaturmat ja liikenneonnettomuudet, kuolemantapaus, tulipalo, säteilyonnettomuus, uhkatilanne, sähkökatko, vesikatko. Suunnitelma tarkistetaan vuosittain ja käydään oppilaiden ja henkilöstön kanssa läpi lukukauden alussa. Kyseinen kansio on henkilöstön saatavilla sähköisesti ja yhtä paperiversiota säilytetään sovitussa paikassa koululla. Jokaisessa tilassa on paperisena poistumis-/suojausohje ja pikaohje A4-kokoisena. Pelastusharjoitus järjestetään vuosittain kouluissa.

²¹ 70 Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 6 §

²² 71 Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 4 §

- Liite 2: Koulujen kriisisuunnitelmat
- Liite 3: Pelastussuunnitelmat
- Liite 4: Valmiussuunnitelmat

Koulukohtaisten opiskeluhuoltoryhmien johtaminen, kokoonpano ja toimintatavat

litin kouluissa kokoontuvat koulukohtaiset opiskeluhuoltoryhmät säännöllisesti. Opiskeluhuoltoryhmää vetää nimetty johtaja, pääsääntöisesti koulun rehtori.

Opiskeluhuoltoryhmän kokoonpano: rehtori (koollekutsuja), opiskeluhuollon kuraattori ja psykologi, kouluterveydenhoitaja, opinto-ohjaaja, erityisopettaja, laaja-alainen erityisopettaja sekä tarvittaessa luokanopettaja/luokanvalvoja, oppilaat ja muut kutsutut edustajat (esim. huoltajien edustus tai koulunuorisotyöntekijä).

Opiskeluhuoltoryhmän tapaamisesta kirjataan muistio, jota säilytetään opiskeluhuoltoryhmässä sovitussa paikassa ja joka on saatavilla ryhmän jäsenille²³.

Opiskeluhuoltoryhmä suunnittelee ja toteuttaa toimintaansa laaditun suunnitelman/vuosikellon mukaisesti. Suunnitelma/vuosikello sisältää opiskeluhuoltoryhmän omaan työskentelyyn kuuluvia asioita ja hyvinvointiin tähtäävän yhteisöllisen työn muotoja. Suunnitelmassa/vuosikellossa otetaan huomioon myös muiden sidosryhmien kanssa tehtävä yhteistyö.

Opiskeluhuoltoryhmien tehtävänä on kehittää hyvinvointia tukevaa oppimisympäristöä ja vahvistaa koulun yhteisöllistä ja osallistavaa toimintatapaa. Opiskeluhuoltoryhmä tiedottaa toiminnastaan ja kouluyhteisön ilmiöistä huoltajille ja yhteistyökumppaneille. Ryhmä toteuttaa ja huolehtii opiskeluhuollon suunnitteluun ja arviointiin tarvittavan tietopohjan kokoamisesta ja hyödyntämisestä (mm. kyselyt) ja osallistuu mm. poissaoloihin, kiusaamiseen, häirintään, väkivaltaan ja syrjimiseen liittyvien toimintamallien noudattamiseen, perehdyttämiseen, tiedottamiseen ja arviointiin. Opiskeluhuoltoryhmä osallistuu alueelliseen hyvinvointityöhön ja on mukana lakisääteisten hyvinvointiin liittyvien muiden mahdollisten suunnitelmien laadinnassa.

Opiskeluhuoltoryhmän toimintaa arvioidaan vähintään kerran lukuvuodessa.

Opiskeluhuollon toimintaa ja saatua palautetta käsitellään ja arvioidaan opiskeluhuollon ohjausryhmässä lukuvuoden päättyessä.

Kuntakohtainen opiskeluhuollon ohjausryhmä laatii vuosittain oman toimintasuunnitelman, jossa määritetään painopistealueet kunta- ja koulukohtaisen arviointitiedon perusteella seuraavalle toimintakaudelle.

²³ 72 Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 14 § (1501/2016)

Poissaolojen ennaltaehkäisy, suunnitelmallinen seuranta ja poissaoloihin puuttuminen

Perusopetuslakiin kirjattu muutos koulupoissaoloihin liittyen on voimassa 1.8.2023 alkaen.²⁴ Poissaolojen ehkäisemisestä, suunnitelmallisesta seurannasta ja poissaoloihin puuttumisesta määrätään perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden luvuissa 5.1 Yhteinen vastuu koulupäivästä ja 5.6 Paikallisesti päätettävät asiat. Mallissa on kuvattu ennaltaehkäisyn, kohdennettujen toimien ja vahvan tuen tasot ja sen mukaisesti kaikkiin poissaoloihin puuttuminen on tärkeää.

litin kunnassa **poissaolojen käsittelyssä** sovelletaan SKY Sitouttavan koulu yhteisön mallia, jossa poissaoloille on osoitettu valtakunnalliset raja-arvot. Mallissa on kuvattu ennaltaehkäisyn, kohdennettujen toimien ja vahvan tuen tasot ja sen mukaisesti kaikkiin poissaoloihin puuttuminen on tärkeää. Kouluhenkilöstö puuttuu oppilaan poissaoloihin ja selvittää yhdessä huoltajien kanssa poissaolon syyn. Yhdessä huoltajien ja opiskeluhoitohenkilöstön kanssa tuetaan oppilaan koulunkäyntiä mahdollisimman varhaisessa vaiheessa.

Sitouttavan koulu yhteisön mallissa painoarvo on poissaolojen ennaltaehkäisyssä ja oppilaiden kouluun kiinnittymisen tukemisessa.

Päijät-Hämeen puuttumisen mallin mukaisesti poissaoloja seurataan litin perusopetuksen kouluissa suunnitelmallisesti neljä kertaa vuodessa kouluissa sovittujen toimintatapojen poissaolotietojen keräämiseen ja käsittelyyn mukaisesti. Poissaolomäärien tarkastelun yhteydessä käsitellään myös koulussa toteutuneita varhaisen puuttumisen keinoja.

Kouluissa on sovitut käytänteet poissaoloihin puuttumisen toimintatapojen tiedottamisesta huoltajille ja oppilaille.

Poissaolojen ennaltaehkäisyssä ja niihin oikea-aikaisessa ja varhaisessa vaiheessa puuttumisessa hyödynnetään eri ammattiryhmien keskinäistä matalan kynnyksen konsultaatiota. Poissaolojen taustasyitä kartoitetaan sovittujen yhteistyökäytänteiden mukaisesti.

Koulupoissaoloja ilmetessä, koulut tekevät kiinteää yhteistyötä oppilaiden huoltajien kanssa. Yhteistyössä pyritään kannustamaan ja tukemaan oppilasta koulunkäyntiin, jolloin koulun ja huoltajien välisen viestinnän merkitys korostuu. Huoltajille informoidaan koulun toimesta oppilaan luvattomista poissaoloista välittömästi²⁵. Koulun henkilöstöllä on velvollisuus olla viipymättä yhteydessä oppilaan huoltajiin ja käydä heidän kanssaan keskustelu.

Koulupoissaolot voivat aiheuttaa haasteita koulunkäynnissä ja oppimisessa, joihin koulun on merkityksellistä antaa tukea mahdollisimman varhaisessa vaiheessa.

Moniammatillisen konsultaation hyödyntämisen lisäksi kouluissa voidaan koota monialainen asiantuntijaryhmä tai pitää verkostopalaveri oppilaan tukemiseksi jo varhaisessa vaiheessa poissaolojen ilmennyttyä.

- [Linkki Päijät-Hämeen poissaoloihin puuttumisen malliin](#)

²⁴ Perusopetuslaki 26§

²⁵ Laki perusopetuslain 26 § muuttamisesta (947/2022)

Tupakkatuotteiden ja muiden päihteiden käytön ehkäiseminen ja käyttöön puuttuminen

Päihteillä tarkoitetaan sähkötupakka (VAPE), tupakka, nuuskaa, alkoholia ja huumausaineita. Myös lääkkeet, liuottimet ja muut aineet luokitellaan päihteiksi silloin kun niitä käytetään päihtymistarkoituksessa.

Ehkäisevä päihdetyö

Ehkäisevän päihdetyön tavoitteena litin kouluissa on ehkäistä ja vähentää päihteiden käyttöä.

Ehkäisevän päihdetyön tavoitteita ovat:

- päihteetön koulupäivä
- terveellisen ja turvallisen oppimis- ja työyhteisön luominen
- päihdeongelmiin puuttuminen ja niiden ehkäiseminen
- päihteettömien elintapojen edistäminen

Ehkäisevän päihdetyön toteutus:

- opetuksessa päihdekasvatus pohjautuu opetussuunnitelmaan (terveystieto, liikunta, biologia, yhteiskuntaoppi, kemia, kotitalous) ja sitä toteuttaa koulun oma henkilöstö tai joku ulkopuolinen taho
- oppilashuoltotyössä päihdekasvatus toteutuu erilaisten kyselyiden, kampanjoiden ja teemapäivien avulla
- kouluterveydenhoitaja, koulukuraattori ja koulupsykologi antavat tarvittaessa yksilöllistä päihdeneuvontaa
- terveystarkastuksissa kouluterveydenhoitaja arvioi päihteiden käyttöä
- huoltajille järjestetään vanhempainiltoja ja erilaisia tilaisuuksia tarpeen ja kysynnän mukaan
- hyödynnetään olemassa olevia ajankohtaisia tilastoja ja niistä saatavaa informaatiota

Koulun päihdetyötä ohjaavat seuraavat lait:

Lastensuojelulaki (2007/417) Jos sosiaali- ja terveyden huollon, koulutoimen, poliisitoimen tai seurakunnan palveluksessa tai luottamustoimessa oleva henkilö on virkaa tai tointa hoitaessaan saanut tietää ilmeisestä perhe- ja yksilökohtaisen lastensuojelun tarpeesta olevasta lapsesta, on hänen ilmoitettava asiasta viipymättä sosiaalilautakunnalle (8. luku, 40§)

Tupakkalaki (2010/696) Tupakkatuotetta tai tupakointivälineitä ei saa myydä eikä luovuttaa henkilölle, joka on 18 vuotta nuorempi (10§). Päiväkotien lapsille ja oppilaitosten oppilaille tarkoitetuissa sisätiloissa sekä niiden pääasiassa 18 vuotta nuoremmille tarkoitetuilla ulkoalueilla tupakointi on kielletty.

Alkoholilaki (1994/1143) Alaikäisen alkoholinkäytön kieltää alkoholilaki (mm. 34§). Alle 18-vuotiaalla ei ole oikeutta pitää hallussaan mitään alkoholijuomia. Alkoholijuomien välittäminen alle 18-vuotiaalle on niin korvauksetta kuin korvauksesta kielletty. Näin ollen kaikki alaikäisen alkoholin käyttö on kiellettyä.

Huumausainelaki (2008/373) Huumausrikoksena tuomittavaa on mm. valmistaa tai yrittää valmistaa huumausainetta, viljellä tiettyjä kasveja käytettäväksi huumausaineena tai sen raaka-aineena, tuoda tai viedä, kuljettaa tai kuljetuttaa huumausainetta tai yrittää em. tekoja, myydä, välittää, luovuttaa toiselle tai muulla tavoin levittää tai yrittää levittää huumausainetta, pitää hallussaan tai yrittää hankkia huumausainetta taikka käyttää sitä. (Rikoslaki 50§.) Näin ollen huumausaineiden kaikkinaisen hallussapito, käyttö, valmistus ja myynti on yksiselitteisesti kielletty (3§ yleiskielto).

Päihdehuoltolaki (1986/41) Päihdehuollon alalla toimivien viranomaisten ja yhteisöjen on oltava keskenään yhteistyössä. Erityistä huomiota on kiinnitettävä päihdehuollon ja muun sosiaali- ja terveydenhuollon, raittiustoimen, asuntoviranomaisten, työvoimaviranomaisten, koulutoimen, nuorisotoimen sekä poliisin keskinäiseen yhteistyöhön. (9§)

On tärkeää, että jokainen koulussa työskentelevä henkilö osaa tunnistaa, auttaa ja puuttua tarkoituksenmukaisin keinoin päihteiden hallussapitoon ja käyttöön sekä tarvittaessa koulun prosessien lisäksi ohjata oppilas eteenpäin terveysaseman kautta muiden tukitoimien piiriin.

Yhteistyö ja käytänteet kouluympäristön terveellisyyden ja turvallisuuden sekä koulu yhteisön hyvinvoinnin tarkastuksissa

Koulu ympäristön tulee suojata ja edistää terveyttä. Työskentelyolosuhteet luovat edellytykset hyvinvoinnille, koulunkäynnille ja oppimiselle.

Oppilaan terveyden edistämiseksi on koulu yhteisön ja opiskelu ympäristön terveellisyys ja turvallisuus tarkastettava yhteistyössä oppilaitoksen ja sen oppilaiden, kouluterveydenhuollon, terveystarkastajan, henkilöstön työterveyshuollon, työsuojeluhenkilöstön, pelastusviranomaisen ja tarvittavien muiden asiantuntijoiden kanssa²⁶.

Koulurakennuksesta sekä opetustiloista ja -välineistä huolehtiminen ylläpitää ympäristön terveellisyyttä ja turvallisuutta. Koulu yhteisöllä on yhtenäiset toimintatavat eri oppimisympäristöissä tapahtuvaa opetusta ja välitunteja varten. Eri oppiaineiden opetukseen on laadittu erillisiä turvallisuusohjeita.

Koulu ympäristön terveellisyyttä ja turvallisuutta sekä koulu yhteisön hyvinvointia edistetään ja seurataan jatkuvasti. Niitä arvioidaan säännöllisin välein toteutettavissa tarkastuksissa. Turvallisuuden edistämiseen kuuluvat myös koulukuljetuksia, tapaturmien ennaltaehkäisyä ja tietoturvallisuutta koskevat toimintatavat.

²⁶ Terveydenhuoltolaki (1326/2010) 16 § ja valtioneuvoston asetus neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta (338/2011) 12 §

Yksilökohtainen opiskeluhoolto ja toimenpiteet tarvittavien tukitoimien järjestämiseksi

Yksilökohtaisella opiskeluhoollolla tarkoitetaan hyvinvointialueen tuottamia opiskeluhoollon kouluterveydenhuolto-, kuraattori- ja psykologipalveluja sekä yksittäistä oppilasta koskevaa monialaista yksilökohtaista opiskeluhoiltoa, jota toteutetaan monialaisessa asiantuntijaryhmässä²⁷. Yksilökohtaisessa opiskeluhoollossa seurataan ja edistetään oppilaan kokonaisvaltaista terveyttä, hyvinvointia, osallisuutta ja oppimista, ehkäistään ongelmia ja tarjotaan varhaista tukea. Yksilökohtainen opiskeluhoolto on vapaaehtoista ja se perustuu aina oppilaan sekä tarvittaessa huoltajan suostumukseen²⁸. Oppilaan osallisuus ja mielipiteet otetaan huomioon toimenpiteissä ja ratkaisuissa hänen ikänsä ja kehitystasonsa mukaisesti²⁹. Yksilökohtaisessa työssä noudatetaan tietojen luovuttamista, saamista ja salassapitoa koskevia säännöksiä³⁰.

Opiskeluhoiltopalveluiden työ on järjestetty Päijät-Hämeessä alueellisesti. Alueen terveydenhoitajat, kuraattorit ja psykologit muodostavat tiimin. Kaikille kouluille on nimetty omat opiskeluhoillonterveydenhoitajat, kuraattorit ja psykologit sekä koululääkäri. Kouluilla on käytössään myös vastaavan kuraattorin palvelut.

Opetuksen järjestäjä ja koulut vastaavat siitä, että koulun henkilökunnalla, oppilailla ja heidän huoltajillaan on tieto koulun opiskeluhoiltopalveluista, ajantasaisista yhteystiedoista ja yhteydenoton käytänteistä. Koulun henkilökunnalla on velvollisuus ohjata oppilas hakemaan tarvitsemiaan opiskeluhoillon etuuksia ja palveluja³¹.

Oikeus opiskeluhoillon palveluihin

Oppilaalla on oikeus saada mahdollisuus keskustella henkilökohtaisesti psykologin tai kuraattorin kanssa viimeistään seitsemäntenä työpäivänä sen jälkeen, kun oppilas on tätä pyytänyt. Kiireellisissä tapauksissa keskustelu on järjestettävä samana tai seuraavana päivänä³². Mahdollisuus on järjestettävä myös oppilaan huoltajan tai muun henkilön yhteydenoton perusteella, pois lukien yhteydenottajan neuvonta ja ohjaus tai jos asianomainen kuraattori ja/tai psykologi yhteistyössä oppilaan ja/tai huoltajan kanssa arvioi keskustelun järjestämisen tarpeettomaksi. Kiireellisyysarvio tehdään samalla tavoin kuraattorin ja/tai psykologin toimesta yhteistyössä oppilaan ja/tai huoltajan kanssa. Määräajat eivät koske psykologien kognitiivisia tutkimuksia.

Opiskeluhoillon kuraattorin tai psykologin arvion perusteella oppilaalla on oikeus saada tukea ja ohjausta hänen koulunkäynnissään, opiskelussaan ja kehityksessään, ja niihin liittyvien haasteiden ehkäisemiseksi ja hoitamiseksi. Tarvittaessa oppilas ohjataan palveluissa eteenpäin sopivien palvelu-, tuki- ja toimintamuotojen pariin.

²⁷ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 5 §

²⁸ Eduskunnan sivistysvaliokunnan mietintö 14/2013 vp.

²⁹ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 18 §

³⁰ EU:n tietosuojasetus (679 /2016), tietosuojalaki (1050/2018), laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta (621/1999), oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 22 § (377/2022) ja 23 §, perusopetuslaki 40 § (1288/2013), laki potilaan asemasta ja oikeuksista (1992/785) ja laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (2000/812)

³¹ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 11§

³² Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 15§

Opiskeluhoillon kuraattorin tai psykologin arvion perusteella oppilaalla on oikeus saada tukea ja ohjausta hänen koulunkäynnissään, opiskelussaan ja kehityksessään, ja niihin liittyvien haasteiden ehkäisemiseksi ja hoitamiseksi. Tarvittaessa oppilas ohjataan palveluissa eteenpäin sopivien palvelu-, tuki- ja toimintamuotojen pariin.

Oppilaalle on järjestettävä mahdollisuus päästä kouluterveydenhoitajan vastaanotolle myös ilman ajanvarausta. Samoin on varmistettava mahdollisuus saada yhteys terveydenhoitajaan saman päivän aikana. Hoidon tarpeen arviointi ja hoidon tarpeen arvioinnin yhteydessä tarpeelliseksi todettuun hoitoon pääsy on järjestettävä terveydenhuoltolain 51 a ja 51 b säädetyn mukaisesti.

Koulun työntekijän arvio opiskeluhoitopalveluiden tarpeesta

Jos koulun työntekijä arvioi, että oppilas tarvitsee opiskeluhoitopalveluja, hänen on otettava viipymättä yhteyttä opiskeluhoillon terveydenhoitajaan, psykologiin tai kuraattoriin yhdessä oppilaan kanssa ja annettava tiedossaan olevat tuen tarpeen arvioimiseksi tarvittavat tiedot. Jos yhteydenottoa ei ole mahdollista tehdä yhdessä, oppilaalle on annettava tieto yhteydenotosta ja mahdollisuus keskustella yhteydenottoon liittyvistä syistä edellä mainitussa määräajassa. Oppilaan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle on annettava tieto yhteydenotosta opiskeluhoillon työntekijään, jollei opiskeluhoitolaissa 18 §:n 2 momentissa tai muussa laissa säädetä toisin³³.

Moniammatillinen asiantuntijaryhmä

Yksittäisen oppilaan tuen selvittämiseksi, opiskeluhoillon palveluiden järjestämiseksi tai muiden palveluihin ohjaamiseksi kootaan oppilaan tai hänen huoltajansa suostumuksella tarvittaessa monialainen asiantuntijaryhmä³⁴. Monialaisen asiantuntijaryhmän kokoa se opetushenkilöstön tai opiskeluhoillon työntekijä, jolle asia ensisijaisesti työtehtävien perusteella kuuluu.

Oppilaan tai huoltajan yksilöidyllä suostumuksella asian käsittelyyn voi osallistua tarvittavia yhteistyötahoja tai oppilaan läheisiä. Ryhmän koollekutsujalla on lisäksi oikeus konsultoida oppilaan asiassa ennen monialaisen asiantuntijaryhmän kokoontumista tarpeelliseksi katsomiaan asiantuntijoita, esim. ryhmän kokoonpanosta. Ryhmän kokoonpanosta ja työskentelyn aloittamisesta voidaan sopia suullisesti, mutta ensimmäisessä kokoontumisessa pyydetään suostumus kirjallisesti opiskeluhoitokertomuksen yhteyteen.

Opiskeluhoitokertomusten laatiminen, säilytys ja vastuuhenkilön nimeäminen opetuksen järjestäjän opiskeluhoitokertomusrekisterille

Yksittäistä oppilasta koskevan asian käsittelystä asiantuntijaryhmässä laaditaan opiskeluhoitokertomus. Ryhmässä nimetty vastuuhenkilö kirjaa yksilökohtaisen opiskeluhoillon järjestämiseksi ja toteuttamiseksi välttämättömät tiedot opiskeluhoitokertomukseen. Kirjauksia voivat tehdä myös muut asiantuntijaryhmän jäsenet. Kertomus laaditaan jatkuvaan muotoon, joka etenee aikajärjestyksessä.

Oppilas- ja opiskeluhoitolaiki³⁵ edellyttää, että kertomukseen kirjataan seuraavat asiat:

- yksittäisen oppilaan nimi, henkilötunnus, kotikunta ja yhteystiedot sekä alaikäisen oppilaan huoltajan tai muun laillisen edustajan nimi ja yhteystiedot
- kirjauksen päivämäärä sekä kirjauksen tekijä ja hänen ammatti- tai virka-asemansa,
- kokoukseen osallistuneet henkilöt ja heidän asemansa

- asian aihe ja vireille panija

³³ (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 16§ ja 18§ muutos 25.5.2022/377)

³⁴ Hallituksen esitys eduskunnalle oppilas- ja opiskelijahuoltolaiksi 67/2013 Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 19 §

³⁵ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 20 § (377/2022) ja 21 §

- oppilaan tilanteen selvittämisen aikana toteutetut toimenpiteet kuten arviot, tutkimukset ja selvitykset
- toteutetut toimenpiteet kuten yhteistyö eri tahojen kanssa sekä aiemmat ja nykyiset tukitoimet
- tiedot asian käsittelystä ryhmän kokouksessa, tehdyt päätökset ja niiden toteuttamissuunnitelma
- toteuttamisesta ja seurannasta vastaavat tahot

Jos sivulliselle annetaan opiskeluhohtokertomukseen sisältyviä tietoja, asiakirjaan on lisäksi merkittävä mitä tietoja, kenelle sivulliselle ja millä perusteella tietoja on luovutettu.

Opiskeluhohtokertomuksen kirjaamiseen käytetään kunnan yhteistä Opiskeluhohtokertomus – lomaketta (Liite 5). Opiskeluhohtokertomus, kuten muutkin opiskeluhohtoasiakirjat ovat salassa pidettäviä.

Kouluterveydenhoitaja, psykologi ja kuraattori kirjaavat lisäksi opiskeluhohtotyön omiin potilas- ja asiakasrekistereihinsä.

Opiskeluhohtokertomukset sekä muut opiskeluhohton tehtävissä laaditut tai saadut yksittäistä oppilasta koskevat asiakirjat tallennetaan opiskeluhohtorekisteriin. Opetuksen järjestäjä vastaa henkilötietojen käsittelystä ja ylläpitää edellä mainittua rekisteriä. Asiakirjojen yhteydessä on oltava kopio opiskeluhohtoasiakirjojen säilyttämistä koskevasta rekisteriselosteesta. Rekisteriseloste tarkistetaan vuosittain. Kunnassa rekisterin ylläpitämisestä vastaa kasvatus- ja opetusjohtaja.

Opiskeluhohtorekisteriin tallennetut tiedot, jotka koskevat yksittäistä oppilasta taikka muuta yksityistä henkilöä, ovat salassa pidettäviä. Yksilökohtaisen opiskeluhohton järjestämiseen ja toteuttamiseen osallistuvilla on kuitenkin salassapitovelvollisuuden estämättä oikeus saada toisiltaan ja luovuttaa toisilleen sekä opiskeluhohtosta vastaavalle viranomaisille sellaiset tiedot, jotka ovat välttämättömiä yksilökohtaisen opiskeluhohton järjestämiseksi ja toteuttamiseksi. Tietojen luovutus oikeus salassapitovelvollisuuden estämättä koskee myös oppilaan asianmukaisen opetuksen kannalta välttämättömän tiedon luovuttamista tai saamista opettajalta, rehtorilta ja opetuksen järjestäjältä. Tiedon luovuttaja harkitsee, minkä tiedon luovuttaminen on välttämätöntä esimerkiksi turvallisuuden varmistamisen kannalta.

Ensisijaisesti pyritään aina hankkimaan lupa tiedon luovuttamiseen hohtajalta.

Opiskeluhohtoon osallistuvalla henkilöstöllä on mahdollisuus konsultoida asiantuntijoita ja yhteistyökumppaneita nimettömästi ilman hohtajien suostumusta.

Tarvittavan opiskeluhohton järjestäminen kurinpitotoimen tai oppilaan opetukseen osallistumisen epäämisen yhteydessä

Koulun on huolehdittava siitä, että oppilaalle, jolle on määrätty kurinpitotoimi tai jolta opetus on evätty jäljellä olevan työpäivän ajaksi ja enintään seuraavan työpäivän ajaksi, järjestetään

tarvittavat opiskeluhoitopalvelut³⁶.

Opiskeluhoitopalveluiden vastaanottaminen on yksilökohtaisen opiskeluhoillon järjestämisen mukaisesti aina oppilaalle vapaaehtoista. Myös muilta osin sovelletaan yksilökohtaisen opiskeluhoillon aiemmin kuvattuja käytänteitä: opettaja huolehtii kurinpito- ja opetuksen epäämisen yhteydessä tiedonkulusta koulun ja kodin välillä sekä tarvittaessa konsultoi opiskeluhoitoa ja muita tarvittavia tahoja ja / tai kokoaa monialaisen asiantuntijaryhmän.

³⁶ Perusopetuslaki 36 § 3 mom. ja 36 h § (163/2022)

Koulu kuvaa oman käytänteensä siitä, miten kurinpitotoimen tai oppilaan opetukseen epäämisen yhteydessä toimitaan. Toimintatapa on koululla sovittu ja sitä noudatetaan yhtenäisesti. Määräaikaisesta erottamisesta päättää litin kunnanhallituksen asettama yksilöasioiden jaosto.

Sosiaalihuollosta vastaavan toimielimen edustuksesta käsiteltäessä oppivelvollisen lapsen koulusta erottamista koskevaa asiaa säädetään lastensuojelulaissa: Sosiaalihuollosta vastaavan toimielimen tulee olla edustettuna lapsen tekemäksi ilmoitetun rangaistavan teon esitutkinnassa ja tuomioistuinkäsittelyssä sekä käsiteltäessä oppivelvollisen lapsen koulusta erottamista koskevaa asiaa opetustoimessa vastaavassa toimielimessä, jollei sosiaalihuollosta vastaava toimielin arvioi läsnäolon olevan ilmeisen tarpeetonta.

Opettajan laajaan terveystarkastukseen luokilla 1, 5 ja 8 antaman oppilaan selviytymistä ja hyvinvointia kuvaavan arvion toimintakäytännöt koulussa³⁷

Laajaan terveystarkastukseen sisältyy oppilaan hyvinvoinnin, kasvun, kehityksen ja terveydentilan arvioimisen lisäksi vanhempien ja koko perheen hyvinvoinnin selvittely kokonaisvaltaisesti ja siihen kutsutaan mukaan oppilaan molemmat huoltajat. Tarkastusta varten oppilas täyttää terveystarkastuslomakkeen ja vanhemmat terveystarkastuksen esitietolomakkeen.

Luokanopettaja tai -valvoja antaa kouluterveydenhuollolle oman arvionsa oppilaan selviytymisestä ja hyvinvoinnista koulussa. Asetuksen 338/2011 (Valtioneuvoston asetus neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta) 7 §:n mukaisesti laajaan terveystarkastukseen sisällytetään huoltajan kirjallisella suostumuksella opettajan arvio oppilaan oppimisesta, kehityksestä ja hyvinvoinnista koulussa.

Arviossa on oltava tiedot, jotka ovat tarpeellisia terveyden- ja sairaanhoidon tai tuen tarpeen arvioimiseksi sekä niiden järjestämiseksi ja toteuttamiseksi. Lomakkeen käyttöönotosta sovitaan terveydenhuollon ja opetustoimen yhteistyössä. Tarkastusten käytännön toteutus sovitaan koulukohtaisesti opiskeluhoillon yhteistyönä. Lomakkeen käyttöön liittyvät asiat, kuten lomakkeen kulku ja aikataulut, käydään koululla läpi yhdessä kouluterveydenhuollon ja tarkastettavien luokkien opettajien tai luokanvalvojien kesken. Laajoissa terveystarkastuksissa huomioidaan kaikki edellä mainitut kyselyt ja niissä esille tulevat asiat käydään läpi oppilaan ja vanhempien kanssa.

Oppilaan tuen ja avun varmistamiseksi laajojen terveystarkastusten kokonaisarvioista ja jatkosuunnitelmista siirretään tarvittavaa tietoa muille oppilaan kanssa työskenteleville opiskeluhoillon toimijoille, opettajalle/luokanvalvojalle tai muille tahoille. Tietojen luovuttaminen kouluterveydenhuollosta tapahtuu aina tietosuojalainsäädännön mukaisesti: kirjallisella suostumuksella tai lakiin perustuen (esim.

perusopetuslaki ja lastensuojelulaki). Oppilaan potilasasiakirjaan kirjataan mitä tietoa on siirretty, kenelle ja millä perusteella (suostumus tai säädöseruste). Allekirjoitetut tiedonsiirtoluvat säilytetään alkuperäisinä.

Oppilaan koulupäivän aikaisen erityisruokavalion tai lääkityksen ilmoittamisen käytänteet

Huoltajien velvollisuus on ilmoittaa koulun henkilöstölle oppilaan sairauksista ja niiden hoidosta. Oppilaan sairaus saattaa vaatia erityistoimenpiteitä, joissa erityisjärjestelyt on aina sovittava koulussa oppilas- ja perhekohtaisesti yhteisymmärryksessä kodin ja koulun kanssa.

³⁷ 83 Valtioneuvoston asetus neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta (338/2011) 7 § 21

Pitkäaikaisen sairauden ollessa kyseessä koulussa järjestetään tarvittaessa hoitoneuvottelu, jonka pohjalta kirjataan hoitoneuvottelun tulos ja tarvittaessa lääkehoitosuunnitelma. Sairautta koskevissa neuvotteluissa on mukana kouluterveydenhuollon edustus.

Erytisruokavaliot ilmoitetaan opiskeluhuollon terveydenhoitajalle, joka ohjeistaa tarvittavista todistuksista.

Yhteistyö oppilaiden/perheiden, koulussa työskentelevien ja muiden hyvinvointia tukevien toimijoiden kanssa

Opiskeluhoolto on kaikkien kouluyhteisössä työskentelevien ja opiskeluhoitopalvelujen ammattilaisten yhteinen tehtävä³⁸. Oppilaiden, huoltajien, opetustoimen henkilöstön ja opiskeluhoitopalvelujen työntekijöiden sekä yhteistyötahojen osallisuus opiskeluhoollon toimintatapojen suunnittelussa, toteuttamisessa ja arvioinnissa on opiskeluhoollossa keskeistä³⁹. Tämä edellyttää yhteisiä toimintatapoja ja erityisesti opetuksen järjestäjän ja hyvinvointialueen yhteistyötä.

Oppilaan ja huoltajan osallisuus yhteisöllisen ja yksilökohtaisen opiskeluhoollon suunnittelussa, toteuttamisessa ja arvioinnissa

Iitin kunnan koulujen opiskeluhoitotyössä osallistetaan oppilaita ja perheitä. Yhteisöllistä opiskeluhoitotyötä suunnitellaan yhteistyössä oppilaiden kanssa. Opiskeluhoitosuunnitelman laatimiseen osallistuvat myös oppilaskunnan edustajat. Luokkien käsittelyssä voidaan tehdä oppilaille kyselyitä ja kutsua oppilaita mukaan opiskeluhoitoryhmään. Vanhemmilta kerätään tietoa ja mielipiteitä luokkien ja kouluyhteisön toiminnasta vanhempainilloissa, arviointikeskusteluissa ja kyselyiden avulla. Koulun opiskelijahuoltosuunnitelma tehdään yhteistyössä koulun vanhempien, esim. vanhempainyhdistyksen edustajien kanssa.

Yksilökohtaisen opiskeluhoitotyön suunnittelu tapahtuu aina yhdessä huoltajan ja oppilaan kanssa. Oppilas, huoltaja, opettaja tai opiskelijahuollon palveluiden edustaja sopivat yhdessä, ketkä osallistuvat monialaisen asiantuntijaryhmän kokoukseen, joka toteutetaan mahdollisimman pienellä kokoonpanolla. Oppilas on mukana itseään koskevissa kokouksissa omien edellytyksiensä ja kehitystasonsa mukaisesti.

Oppimisen ja koulunkäynnin kolmiportaiseen tukeen liittyvä oppilaskohtainen työskentely on perusopetuslain alaista ja siihen ei tarvita huoltajien lupaa. Perusopetuslain mukaisesti huoltajaa on kuitenkin kuultava oppilaan tuen järjestämistä koskevissa asioissa.

Yhteisöllisen ja yksilökohtaisen opiskeluhoollon periaatteista ja menettelytavoista tiedottaminen oppilaille, huoltajille ja yhteistyötahoille

Oppilaille ja heidän huoltajilleen annetaan tieto käytettävissä olevista opiskeluhoollon palveluista ja heitä ohjataan hakemaan tarvitsemiaan palveluja⁴⁰. Oppilaan ja huoltajan osallisuus opiskelijahuollolla, suunnitelmallinen yhteistyö ja opiskelijahuollosta tiedottaminen lisää opiskelijahuollon tuntemusta ja edesauttaa palveluihin hakeutumista. Eri ammattiryhmiin kuuluvien työntekijöiden keskinäinen konsultaatio on tärkeä työmenetelmä opiskelijahuollolla.

Koulu tiedottaa monipuolisesti opiskeluhoollon käytännöistä ja opiskeluhoitopalveluihin hakeutumisen periaatteista. Tiedotuskanavat ovat ensisijaisesti sähköiset välineet (Wilma ja koulun Peda.net-kotisivut) Vanhempainilloissa tiedotetaan vanhempia opiskeluhoollon palveluista ja prosesseista. Opettajat huolehtivat luokkakohtaisesta tiedottamisesta.

³⁸ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 4 §

³⁹ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 § (377/2022)

⁴⁰ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 11§

Opiskeluhoitoryhmä tekee yhteistyötä koulun oppilaskunnan edustajien kanssa luokkakohtaisesti sekä oppilaskunnan hallituksen kanssa koko koulun tasolla. Koulun vanhempainyhdistys voi osallistua yhteisölliseen opiskeluhoitotyöhön.

Oppilailta, vanhempainyhdistykseltä, oppilaskunnalta sekä opetus- ja opiskeluhoitohenkilöstöltä kysytään heidän näkemyksiään seuraavan lukuvuoden opiskeluhoillon tarpeista ja painotusalueista. Lisäksi huoltajille, oppilaille ja henkilökunnalla mahdollisesti vuosittain tehtävän kunnallisen kyselyn palaute huomioidaan vuosittaisessa suunnitelmassa.

Opiskeluhoillon palveluista informoidaan koulun kotisivuilla. Opiskeluhoitohenkilöstön yhteystietojen päivittämisestä vastaavat koulun rehtori ja koulusihteeri.

Yhteistyö muiden oppilaiden hyvinvointia tukevien tahojen kanssa

litin kouluissa tehdään yhteistyötä monipuolisesti usean muun hyvinvointia tukevan tahon kanssa.

litin kunnan nuorisotyöryhmä

Yhteisöllistä ja monialaista opiskelijahuoltotyötä tehdään litissä myös Nuorisotyöryhmässä. Nuorisotyöryhmä koostuu kunnan koulujen, seurakunnan nuorisotoimen sekä kunnan nuorisotoimen edustajista. Nuorisotyöryhmän toiminnan tavoitteena on ennaltaehkäistä ongelmia ja etsiä uusia toimintatapoja ja yhteistyökäytänteitä pulmallisiksi koettuihin tilanteisiin.

litin kunnan nuorisotoimi sekä litin seurakunnan nuorisotoimi

litin kunnan nuorisotoimen sekä litin seurakunnan nuorisotoimen edustajat osallistuvat viikoittain litin koulujen toimintaan. Nuorisotoimien kanssa tehdään tiivistä yhteistyötä esimerkiksi erilaisten tapahtumien järjestämisessä.

Etsivä nuorisotyöntekijä

Etsivän nuorisotyön kohderyhmä on 15–29-vuotiaat nuoret. Etsivä nuorisotyö auttaa nuoria hoitamaan niitä asioita, jotka edistävät nuoren itsenäistä elämää ja parantavat tulevaisuuden tavoitteiden saavuttamista. Työskentely on nuorelle vapaaehtoista ja lähtökohtana ovat nuoren omat toiveet ja tavoitteet. Etsivä nuorisotyö on läsnä nuorten keskuudessa ja tarjoaa mahdollisuuden turvalliseen ja luottamukselliseen aikuiskontaktiin.

Poliisi

Poliisi voi käydä litin kouluissa vierailulla tai luennoimassa ennalta sovitusta aiheista, kuten esimerkiksi liikenneturvallisuus tai päihteet. Tarvittaessa poliisi voidaan kutsua mukaan yksittäisten oppilastapausten käsittelyyn. Yhteistyökumppanina toimii Päijät-Hämeen Ankkuripoliisi.

Vanhempainyhdistys

Vanhempainyhdistys muodostuu oppilaiden huoltajista ja sen toimintaan on kaikilla koulun huoltajilla halutessaan mahdollisuus osallistua. Vanhempainyhdistys tekee yhteistyötä koulun kanssa esimerkiksi tapahtumien järjestämisessä, varainkeruussa ja hankinnoissa.

Urheiluseurat, yhdistykset sekä järjestöt

Urheiluseurojen, yhdistysten sekä järjestöjen kanssa tehdään yhteistyötä esimerkiksi erilaisten urheilutapahtumien järjestämisessä.

Työllisyyskoordinaattori sekä työsuunnittelija

Työllisyyskoordinaattori sekä nuorten työpajaohjaaja liittyvät nuorten yläkouluikäisten toimintaan työllistämisen näkökulmasta. He informoivat nuoria ja tukevat heitä kesätyöhaussa. He esittelevät työnhakua tukevia välineitä nuorille ja ovat mukana järjestämässä nuorille suunnattuja tapahtumia nuorten työllistämisen edistämiseksi. Tämän lisäksi he kehittävät kunnassa tapoja, joilla nuoret saavat aina vaan parempia mahdollisuuksia työllistyä.

Opiskeluhuollon yhteistyö esiopetuksen ja toisen asteen kanssa erityisesti nivelvaiheissa

Opiskeluhuollon tavoitteet, tehtävät ja toteuttamisen periaatteet muodostavat esiopetuksesta toisen asteen koulutukseen ulottuvan jatkumon. Eri koulutusasteiden vuorovaikutus on tärkeää pohdittaessa opiskeluhuollon toimintaa kokonaisuutena. Yhtenäiset käytännöt tukevat eri kehitysvaiheissa oppilaan terveyttä, hyvinvointia ja oppimista. Opiskeluhuollon monialaisen yhteistyön rakenteita, muotoja ja toimintatapoja kehitetään eri yhteistyötahojen kanssa. Kehittämistyö edellyttää opiskeluhoitotyön suunnitelmallista arviointia.

Nivelvaiheissa esiopetuksesta perusopetukseen ja perusopetuksesta toiselle asteelle huolehditaan sekä opetuksen että opiskeluhuollon järjestämiseksi tarvittavien tietojen siirtämisestä. Opiskeluhoollollisia tietoja siirretään yhteistyössä huoltajan kanssa monialaisessa asiantuntijaryhmässä. Opiskeluhoitohenkilöstö huolehtii mahdollisesta tietojen siirrosta myös ammattikunnan sisällä tiedonsiirtoa koskevia lakeja noudattaen.

Opiskeluhuollon moniammatillinen yhteistyö tehostetun ja erityisen tuen ja sairaalaopetuksen yhteydessä⁴¹

Tehostetun tuen aloittaminen, tuen tarkastuspisteissä todettu tuen tarpeen jatkuminen tai päättyminen perustuvat pedagogiseen arvioon. Pedagogisen arvion laatimisesta vastaa luokanopettaja/luokanvalvoja.

Tehostetun tuen aloittamiseen, järjestämiseen ja päättymiseen liittyvät asiat käsitellään moniammatillisesti yhteistyössä opiskeluhuollon henkilöstön heidän parhaaksi arvioimallaan tavalla (esimerkiksi konsultaatio). Tehostetun tuen tavoitteet ja toimet kirjoitetaan oppimissuunnitelmaan yhteistyössä oppilaan, huoltajan ja oppilasta opettavien opettajien kanssa; konsultaatiossa voi olla mukana myös opiskeluhuollon henkilöstöä.

Mikäli tehostetun tuen toimet eivät riitä, voidaan aloittaa pedagogisen selvityksen valmistelu erityisen tuen päätöstä varten. Pedagogisella selvityksellä voidaan myös purkaa aiempi erityisen tuen tarve. Pedagogisen selvityksen laatimisesta vastaa luokanopettaja tai luokanvalvoja. Erityisen tuen aloittamiseen, järjestämiseen ja päättymiseen liittyvät asiat käsitellään moniammatillisesti yhteistyössä opiskeluhuollon henkilöstön heidän parhaaksi arvioimallaan tavalla (esimerkiksi konsultaatio). Erityisesti erityiseen tukeen haettaessa voi olla tarpeen arvioida myös mahdolliset opiskeluhuollollisen tuen, selvittelyn ja tutkimisen tarpeet ja käydä läpi aiempaa opiskeluhuollollista historiaa.

Erityisen tuen pedagogiset tavoitteet ja tukitoimet suunnitellaan ja kirjataan HOJKS:iin (henkilökohtaiseen opetuksen järjestämistä koskevaan suunnitelmaan) yhteistyössä oppilaan, huoltajan ja oppilasta opettavien opettajien kanssa. Lisäksi suunnitelmaa laadittaessa voidaan konsultoida opiskeluhuollon henkilöstöä.

⁴¹ Perusopetuslaki 16 a § ja 17 § (1288/2013) 25

Sairaalaopetusta järjestetään litin kunnan oppilaille pääsääntöisesti Lahdessa Kanervikon koulussa erikoissairaanhoidossa lasten- ja nuorisopsykiatrisissa, neurologisissa tai somaattisissa tutkimuksissa tai hoidossa oleville osasto- ja avohoidon oppilaille. Opetuksen aloittamisesta päätetään yhteistyössä sairaalakoulun, hoitohenkilökunnan ja oppilaan huoltajan kanssa. Sairaalakoulun henkilökunta tekee yhteistyötä huoltajan, hoitohenkilökunnan, muiden tarvittavien ammattihenkilöstön ja oppilaan oman koulun kanssa. Oppilaalle järjestetään opetusta ja tukea siinä määrin kuin se hänen terveytensä, pedagogiset erityistarpeensa ja erikoissairaanhoidon hoidolliset ja kuntoutukselliset toimenpiteet huomioon ottaen on perusteltua. Oppilaan opetus järjestetään sairaalaopetuksen koordinoimana.

Sairaalaopetuksen ja oppilaan oman koulun välinen yhteistyö korostuu nivelvaiheissa, jolloin suunnitellaan oppilaan koulunkäyntiin liittyvää tukea ja huolehditaan tukitoimista ja tiedonsiirrosta yksilökohtaisesti. Oman koulun tulee nimetä sairaalaopetuksessa olevalle oppilaalle yhteyshenkilö. Nivelvaiheessa tärkeää on tiivis monialainen verkostoyhteistyö mukaan lukien oppilas ja hänen huoltajansa.

Suunnitelmat oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä

Oppilaalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön, johon kuuluu fyysinen, psyykinen, sosiaalinen ja pedagoginen turvallisuus⁴². Turvallisuuden varmistaminen edellyttää opetuksen järjestäjältä suunnitelmallista toimintakulttuurin kehittämistä, yhteistä valmistelua ja yhteisten toimintatapojen luomista koulujen kanssa. Opetuksen järjestäjä perehdyttää henkilöstönsä ja opiskeluhoitopalvelujen ammattilaiset toimintatapoihin erilaisissa ongelmatilanteissa sekä huolehtii tiedottamisesta ja suunnitelmien päivityksestä.

Jokaisella oppilaalla on oikeus turvalliseen ja yhdenvertaiseen koulunkäyntiin. Turvallisen opiskeluympäristön järjestäminen on opetuksen järjestäjän ja väkivallaltaan, kiusaamiselta ja häirinnältä puuttuminen on jokaisen kouluyhteisössä työskentelevän tehtävä.

Opetuksen järjestämisen lähtökohtana on oppilaiden ja henkilökunnan turvallisuuden varmistaminen koulupäivien aikana.

Opetuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelmassa kuvataan erikseen toimenpiteet väkivallan, kiusaamisen ja häirinnän ehkäisemiseksi, niiden esiintyvyyden seuraamiseksi ja ongelmatilanteisiin puuttumiseksi sekä jälkiseurannan edellyttämät käytänteet. Suunnitelmassa kuvataan opettajan tai rehtorin velvoite ilmoittaa tietoonsa tulleesta oppimisympäristössä tai koulumatkalla tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta, syrjinnästä tai väkivallasta niistä epäillyn ja niiden kohteena olevan oppilaan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle⁴³. Lisäksi kuvataan toimintatavat tukea tarvitsevan oppilaan (teon kohde ja tekijä) ohjaamiseksi opiskeluhoito-palveluihin. Kuvaus yhteistyöstä huoltajien kanssa sekä viranomaisyhteistyö ml. toimintatavat koskien ilmoitusvelvollisuutta sosiaalitoimeen ja/tai poliisille ovat osa suunnitelmia⁴⁴

litin kunnassa on sovittu yhteiset käytänteet väkivallan, kiusaamisen ja häirinnän ehkäisemiseksi. Koulukohtaisissa, tarkennetuissa suunnitelmissa oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä sekä kriisisuunnitelmassa huomioidaan ikätasoiset toimintamenetelmät, -tavat ja sisällölliset painotukset.

Suunnitelmissa käytetyissä käsitteissä kiusaamisesta on kysymys silloin, kun sama henkilö joutuu toistuvasti toisten tahallisen, negatiivisen ja mieltä pahoittavan toiminnan kohteeksi. Häirinnällä tarkoitetaan hyvien tapojen vastaista käyttäytymistä muita kohtaan. Väkivallasta on kysymys silloin, kun toisen ihmisen henkistä tai fyysistä koskemattomuutta vahingoitetaan tai loukataan tahallisesti.

⁴² 88 Perusopetuslaki 29 § (1267/2013)

⁴³ Perusopetuslaki 29 § (163/2022)

⁴⁴ Perusopetuslaki 40 §, oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 23 §, lastensuojelulaki (417/2007) 25 § ja sosiaalihuoltolaki (1301/2014) 35§

Väkivallan, kiusaamisen ja häirinnän ennaltaehkäisy

litin kunnan yhteisesti sovitut käytänteet:

- Kouluun pyritään luomaan turvallinen ja hyväksyvä ilmapiiri, joka näkyy selvästi toisten huomioon ottamisena ja kunnioittamisena. Oppilaita ohjataan päivittäin hyvien tapojen mukaiseen käyttäytymiseen.
- Koulussa on selkeät rajat ei hyväksyttävälle käyttäytymiselle. Järjestyssäännöt käydään läpi kaikkien oppilaiden kanssa aina lukuvuoden alussa.
- Kouluissa pyritään kehittämään oppilaiden sosiaalisia taitoja sekä oppilaiden välistä yhteistyötä. Aiheita käsitellään säännöllisesti luokanvalvojan tunneilla.
- Kiusaamiskartoitus tehdään luokissa lukukausittain.
- Välituntivalvonnoista huolehditaan täsmällisesti.

Oppilaat luokan ja koulu yhteisön jäseninä

- Osallisuutta ryhmään tuetaan säännöllisellä ryhmäytymisellä. Toimintatapoihin kuuluvat toiminnalliset harjoitukset, ryhmäytymispäivät, tukioppilastunnit, välituntitoiminta, luokanvalvojan tunnit, teemapäivät sekä kiusaamista ennaltaehkäisevät -oppitunnit.
- Osallisuus ja vaikuttaminen koko koulu yhteisöön ja koko koulun yhdessä toimimiseen. Toimintatapoihin kuuluvat yhteiset tapahtumat ja juhlat, päivänavaukset, oppilaskunta- ja tukioppilastoiminta.

Yhteistyö

- Yhteistyötä tehdään säännöllisesti huoltajien kanssa. Kouluissa järjestetään säännöllisesti koko koulun sekä luokkatasokohtaisia vanhempainiltoja, keskusteluja tarvittaessa sekä vanhempainyhdistyksen toimintaa.
- Kouluissa tehdään moniammatillista yhteistyötä litin kunnan ja Päijät-Hämeen hyvinvointialueen eri toimijoiden kanssa sekä Päijät-Hämeen Ankkuripoliisin kanssa.

Toiminta kiusaamis-, häirintä- ja väkivaltilanteessa

Esiin tulleeseen kiusaamiseen, häirintään ja väkivaltaan sekä syrjintään puututaan litin kouluissa välittömästi.

Kiusaamiseen puuttuminen ja seuranta litin kunnassa kiusaamisen vastaisessa työssä sovelletaan OPH:n ohjeistusta <https://www.oph.fi/fi/ei-kaikelle-vakivallalle> ja [Kiusaamisen vastainen työ kouluissa ja oppilaitoksissa | Opetushallitus \(oph.fi\)](#). Keskeistä on, että esiin tulleeseen kiusaamiseen puututaan välittömästi ja sovitun toimintamallin mukaisesti.

litin koulujen yhteiset periaatteet:

- välitön puuttuminen
- tilanteen selvittäminen
- osapuolten tasapuolinen kuuleminen
- sovitaan tilanteen selvittämismenetelmästä ja etsitään ratkaisuvaihtoehtoja tilanteeseen
- otetaan yhteyttä osapuolten huoltajiin välittömästi tilanteen tultua ilmi ja sovitaan yhteistyöstä
- tilanteen seuranta

- kurinpitokeinojen ja turvaamistoimien käyttö
- opiskeluhoitopalveluihin ohjaaminen ja niiden käyttäminen esim. konsultatiivisesti
- tarvittaessa yhteistyö muiden viranomaistahojen kanssa (esim. poliisi, lastensuojelu, Arjen Tuki)

Väkivaltaan ja seksuaaliseen häirintään puuttumisessa on oleellista ennalta ehkäisevä työ, jossa yhteistyössä perheiden kanssa kasvatetaan oppilaita kunnioittamaan toisia sekä opetetaan heille turvataitoja oman itsensä suojaamiseksi häirinnältä ja väkivallalta. Kouluyhteisön työntekijät toimivat turvallisina aikuisina oppilaille. Seksuaalista häirintää tai väkivaltaa epäiltäessä, työvälineinä ovat suora puheeksi ottaminen ja oikea-aikainen auttaminen. Väkivaltaan ja häirintään puuttuessa opiskeluhoitopalveluiden osallisuus on merkityksellistä.

Lisämateriaalia:

OPH:n materiaalia väkivallan ja häirinnän määrittelystä sekä tunnistamisen ja puuttumisen keinoista:

<https://www.oph.fi/fi/ei-kaikelle-vakivallalle>.

Rakentavaa vuorovaikutusta - demokraattisen osallisuuden vahvistaminen, vihapuheen ja väkivaltaisen radikalismien ennaltaehkäisy: [Rakentavaa vuorovaikutusta | Opetushallitus \(oph.fi\)](#)

Häirinnän ehkäisyn ja siihen puuttumisen valtakunnallinen ohjeistus:

[Opas seksuaalisen häirinnän ennaltaehkäisemiseksi ja siihen puuttumiseksi kouluissa ja oppilaitoksissa | Opetushallitus \(oph.fi\)](#)

Paikallinen ohjeistus: [Seksuaalisen häirinnän ja 31 \(34\) väkivallan ehkäisy ja siihen puuttuminen Päijät-Hämeen kouluissa ja oppilaitoksissa](#).

Väkivaltaan tai väkivaltaepäilyihin puuttumisessa keskeistä on:

- Tilanteen selvittäminen: mitä on tapahtunut ja keiden välillä
- Uhrin sekä väkivaltaa käyttäneen/väkivaltaisesti käyttäytyneen huoltajille ilmoittaminen välittömästi tapahtuneen tullessa ilmi
- uhrin ja väkivaltaisesti käyttäytyneen tekijän huoltajille ilmoittaminen välittömästi tilanteen tai väkivaltaepäilyn tultua ilmi
- Turvallisuuden varmistaminen
- Yhteistyö ja keskustelut kaikkien osapuolten kanssa
- Osapuolten ohjaaminen opiskeluhoitopalveluihin ja esiopetuksessa neuvolapalveluihin
- Kurinpitotoimien ja -keinojen käyttö
- väkivallasta tai väkivaltaepäilyistä poliisille ilmoittaminen ja rikosilmoituksen tekeminen
- alle 18-vuotiasta koskien lastensuojeluun ilmoittaminen
- Seuranta

[\(Väkivallan tunnistaminen ja puuttumisen keinot | Opetushallitus \(oph.fi\)\)](#)

Syrjintään liittyvä puuttuminen ja seuranta perustuu jokaisen perusoikeuteen yhdenvertaisuudesta. Syrjintää on se, että ihmistä kohdellaan huonommin kuin toista henkilökohtaisen ominaisuuden ja laissa säädetyn syrjintäperusteen takia.

litin kouluissa syrjintää ennaltaehkäisevä työ ja syrjintään puuttuminen ovat kaikkien kouluyhteisön työntekijöiden vastuulla.

Toimintatavat syrjintää tullessa ilmi:

- Opettaja/rehtori ilmoittaa viiveettä tietoonsa tulleesta syrjinnästä niistä epäillyn ja niiden kohteena olevan oppilaan huoltajalle
- Tarvittaessa tehdään ilmoitus syrjinnästä muille viranomaisille
- Myös syrjinnästä, joka koskee oppilaan vapaa-aikaa tai kotioloja, on velvollisuus ilmoittaa poliisille ja myös lastensuojeluun, jos se täyttää rikoksen tunnusmerkit salassapitosäännösten estämättä
- Oppilaiden välisessä syrjinnässä keskustellaan opettajien ja tarvittaessa huoltajien kanssa
- yhteistyö huoltajien kanssa
- turvallisuuden, yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon varmistaminen
- Konsultaatio ja tarvittaessa ohjaus muihin sosiaali- ja terveydenhuollon palveluihin
- Moniammatillinen yhteistyö

Liite 1: Koulukiusaamisen ennaltaehkäisemisen suunnitelmat

Liite 2: Koulujen kriisisuunnitelmat

Liite 3: Pelastussuunnitelmat

Liite 4: Valmiussuunnitelmat

Liite 5: Opiskeluhoitokertomuslomake

Liite 6: Esiopetuksen Opiskeluhoiltosuunnitelma

Liite 7: Lukion Opiskeluhoiltosuunnitelma